

[RETRACTED ARTICLE] การลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนไทยจากการเรียน
การสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19
โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

[RETRACTED ARTICLE] “Reducing the Learning Loss of Thai Students from
Online Teaching and Learning in the Covid-19 Pandemic by Using Classroom
Action Research

ขวัญธรา พุ่มพฤษ¹, กัมปนาท นาคบัว², ชยากร ทิพมาศ³,
นฤตม เองฉ้วน⁴, สติรพร เชาวนชัย⁵

Khwanthara Phumphruek¹, Kumpanad Nakbua², Chayakorn Thippamart³,
Narudom Engchuan⁴, Sathiraporn Chaowachai⁵

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้ถูกเพิกถอนตามคำร้องขอของบรรณาธิการ

เหตุผลในการเพิกถอน: ผู้เขียนได้ลอกเลียนแบบส่วนหนึ่งของบทความที่เคยตีพิมพ์ไว้ในวารสาร
สังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล ปี 2565 ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 หน้า 71-80 โดยผู้เขียนในเงื่อนไขของการ
ส่งบทความเพื่อตีพิมพ์คือผู้เขียนต้องรับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่และไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน
ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่น หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในผลงานของตนเองรวมทั้งจัดทำ
รายการอ้างอิงท้ายบทความ และผู้เขียนต้องไม่คัดลอกผลงานของบุคคลอื่น ดังนั้นบทความนี้จึงถือเป็นการ
ละเมิดระบบการตีพิมพ์ทางวิชาการ ชุมชนวิชาการมีจุดยืนที่เข้มงวดอย่างยิ่งต่อเรื่องนี้ และขอภัยต่อผู้อ่าน
วารสารที่ไม่สามารถตรวจพบเรื่องนี้ในระหว่างกระบวนการส่งบทความ

บรรณาธิการขอภัยผู้อ่านสำหรับความไม่สะดวกใดๆ ที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ : ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้, วิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน, กลยุทธ์เพื่อลดภาวะถดถอยการเรียนรู้

^{1,2,3,4} นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ Email : Khwantharap64@nu.ac.th

^{1,2,3,4} M.Ed., Faculty of Education Naresuan University, Email : Khwantharap64@nu.ac.th

⁵ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ Email : Krusathi@hotmail.com

⁵ Assistant Professor, Naresuan University, Email : Krusathi@hotmail.com

Abstract

This article has been retracted at the request of the Editor-in-Chief.

Reason for retraction: The authors have plagiarized part of a paper that had already appeared in Mahidol University's Integrated Social Science Journal, 2022, Vol. 9 No. 1, pp. 71–86. One of the conditions of submission of a paper for publication is the authors must certify that the submitted works are new and have never been published elsewhere. The authors must cite the works of others if those works are used in their own works, including preparing a reference list at the end of the articles. and the authors must not plagiarize the works of others. The academic community maintains stringent standards regarding such matters, and we extend our apologies to the journal's readership that this issue was not detected during the submission process.

The Editor apologizes to the readership for any inconvenience caused.

Keyword: Learning Loss, Classroom Action Research, Strategies for Mitigate Learning Loss

บทนำ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นการสืบสอบเชิงธรรมชาติ (Natural Inquiry) โดยครูผู้สอนเป็นผู้วิจัย เป็นงานที่ครูผู้สอนได้ปฏิบัติอยู่ในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการสอนการเรียนรู้ของผู้เรียนอันนำไปสู่ความก้าวหน้า ในวิชาชีพครู และพัฒนาการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนจึงเป็นงานพัฒนาการเรียนรู้อาจนำผลที่ได้ไปพัฒนาการเรียนรู้อีกต่อไปให้เกิดความก้าวหน้ายิ่งขึ้น และรายงานผลการวิจัยเผยแพร่ให้ผู้สนใจได้ศึกษา รับรู้ นำรูปแบบวิธีการดำเนินงานและผลการวิจัย ไปใช้ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งเพื่อเสนอเป็นผลงานทางวิชาการสำหรับขอเลื่อนและกำหนดตำแหน่งให้สูงขึ้นด้วย

ในระยะเวลาสี่ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้พยายามมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างทางการศึกษาของประเทศในหลายรูปแบบ ทั้งการปรับปรุงแนวทางการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การมุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ ตลอดจนการยกระดับคุณภาพของผู้สอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชั้นก่อนมหาวิทยาลัย (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, 2563) แต่จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 หรือ COVID-19 ในทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทย ส่งผลให้รัฐบาลต้องออกมาตรการรับมือต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่การควบคุมโรคได้เปิดศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน ตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม 2563 เพื่อรับมือกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และยังมีมาตรการสั่งและมาตรการต่าง ๆ เพื่อหยุดยั้งการแพร่ระบาดของเชื้อในประเทศ (งานโรคติดต่ออุบัติใหม่ กลุ่มพัฒนาวิชาการโรคติดต่อ, 2564) การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 มีผลกระทบกับภาคการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการออกคำสั่งให้หยุดเรียน ปิดสถานศึกษา และจัดให้มีการเรียนการสอนออนไลน์ ทั้งนี้มีการประมาณว่าในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 มีเด็กนักเรียนทั่วโลกมากกว่า 1,500 ล้านคนที่ต้องหยุดการเรียนการสอนในโรงเรียน และมีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนเป็นการเรียนทางไกลหรือการเรียนออนไลน์ที่บ้าน โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน พ่อแม่ผู้ปกครองจำต้องปรับตัวให้เข้ากับระบบการเรียนการสอนด้วย

ในบทความนี้คณะผู้ศึกษาใช้การค้นคว้าเอกสารหลักฐานและใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนผลกระทบของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระหว่างการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะแนวทางการนำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน มาใช้เพื่อการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของเด็กนักเรียน เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาด คณะหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ข้อเสนอแนะที่ได้จากบทความนี้จะช่วยเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาด และการจัดการศึกษาในอนาคต โดยเฉพาะการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียน และการสร้างความตื่นตัวของจัดการศึกษาที่มีคุณภาพระหว่างและภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

การเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 กับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนไทย

งานวิจัยในต่างประเทศจำนวนมากได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ และพัฒนาการทักษะของผู้เรียนในช่วงวัยต่าง ๆ ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 กล่าวคือ **ในระยะสั้น** การเรียนการสอนแบบออนไลน์ส่งผลกระทบต่อเด็กนักเรียนทั้งในเรื่องความพร้อมของอุปกรณ์และเทคโนโลยี ทั้งในส่วนของนักเรียนและส่วนของสถานศึกษา ซึ่งทักษะในการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาทางไกล (Middleton, 2020) การศึกษาในชั้นเรียนทางไกลที่ติดขัด (Radu et al, 2020) ผลคะแนนสอบมาตรฐานของชาติที่ลดลง (Betebenne & van Iwaarden, 2020) ส่วนของผลกระทบทางจิตใจของนักเรียน ผลการศึกษาในต่างประเทศยังพบว่า การเรียนการสอนออนไลน์สร้างความเครียด ให้แก่นักเรียน (Rao & Rao, 2021) ยังสร้างความรู้สึกละเลยและโดดเดี่ยว ความเหนื่อยหน่ายทางอารมณ์ และ ความรู้สึกหมดไฟในการเรียน ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา และการเผชิญความเสี่ยงต่อการพบเห็นความรุนแรงในครอบครัว ผลการศึกษาในประเทศกรีซ รายงานว่าการเรียนการสอนออนไลน์นำไปสู่ความเสี่ยงของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด ในหมู่นักเรียนมัธยมปลาย (Giannopoulou et al, 2021) ในประเทศจีน ผลการศึกษารายงานของ You et al. (2020) ยังพบว่า การเรียนการสอนออนไลน์ยังเพิ่มความกังวล ให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และนักเรียนมีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดอาการซึมเศร้า เกิดโรคเครียด และเหตุการณ์ร้ายแรง มีความคิดที่จะฆ่าตัวตาย และเสี่ยงสูงต่อการพยายามฆ่าตัวตาย และแม้ว่าจะยังไม่พบผลกระทบ **ในระยะยาว** สำหรับผลกระทบของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อตัวนักเรียน ผลการศึกษารายงานของ Plakhotnik et al. (2021) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับสถานะความอยู่ดีมีสุข ของนักเรียนในประเทศฝรั่งเศส เยอรมัน รัสเซีย และสหราชอาณาจักร ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 พบว่า สถานะความอยู่ดีมีสุข ของนักเรียนในประเทศเหล่านี้ลดลง หมายความว่า โอกาสที่นักเรียนเหล่านี้จะประสบความสำเร็จในชีวิตในระยะยาวก็จะลดน้อยลงไปด้วย

การเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 แสดงให้เห็นถึงช่องว่างของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ขยายมากขึ้น ระหว่างเด็กนักเรียนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน โดยผลการศึกษาในประเทศแคนาดา พบว่า การเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 แยกและเยาวชนด้วยโอกาสขาดโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะการไม่มีคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการเรียนทางไกลที่บ้าน และการขาดโอกาสในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง

สำหรับประเทศไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19" พบว่าภาวะถดถอยทางการเรียนของนักเรียนไทยเกิดขึ้นในหลายมิติและหลายช่วงวัย เริ่มจากนักเรียน

ในระดับชั้นประถมศึกษา พบในมิติของความรู้ นักเรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ด้านทักษะการอ่าน และคณิตศาสตร์ คุณลักษณะของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไป เช่น ไม่กล้าตอบคำถาม การขาดการมีส่วนร่วม และทักษะชีวิต สัมพันธภาพและการทำงานร่วมกับผู้อื่นลดลง เหล่านี้มีสาเหตุมาจากรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่ทำให้นักเรียนขาดแรงจูงใจ ขาดความสนใจ และลดทอนความมั่นใจ นอกจากนี้ ปัญหายังเกิดจากการขาดความเข้าใจและขาดการสนับสนุนของผู้ปกครอง รวมถึงสัมพันธภาพระหว่างครูและนักเรียนที่ลดน้อยลง

เมื่อพิจารณาภาวะถดถอยในมิติของผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ผลการศึกษาพบว่า เด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการในวิชาภาษาต่างประเทศมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาคณิตศาสตร์ ตามลำดับ และยังพบว่า เด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีความเครียดและความกังวลเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์สูงที่สุด รองลงมา คือ ความพยายามในการเรียนลดลง และไม่สามารถปรับตัวในการเรียนออนไลน์ได้ ตามลำดับ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

กลยุทธ์เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนจากการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วง สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากการเรียนการสอนออนไลน์ ภูมิพัฒน์ ศรีวิชิตพันธ์ (2565) ได้เสนอไว้ใน 4 มิติ คือ

1. การใช้กระบวนการหล่อหลอมทางสังคมในครอบครัว (Family Socialization)

พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการหล่อหลอมระหว่างตัวคนกับสภาพแวดล้อมทางสังคม หรือสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อตัวบุคคล อันเป็นลักษณะที่ชี้เฉพาะถึง ทักษะคติ ค่านิยม ความคิด ความเชื่อ ความมีเหตุมีผล ความรู้จักผิดชอบชั่วดี หรือแม้แต่การปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบของสังคม เป็นค่าประสบการณ์ตั้งแต่วัยเยาว์จนถึงวัยผู้ใหญ่ และวัยทำงาน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เกิดจากการเรียนรู้ในรูปแบบของการซึมซับและปรับตัว ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นการกล่อมเกลาจากสังคมและสภาพแวดล้อม หรือที่เรียกว่า "กระบวนการกล่อมเกลาการเรียนรู้ทางสังคม หรือ การรับการถ่ายทอดทางสังคมสู่ตัวบุคคล" (Bugental & Goodnow, 1998; Hollander, 1976)

ปัจจุบันสภาพสังคมมีขนาดใหญ่ขึ้น ประกอบกับภาระอันมากมาย ผู้ปกครองจึงส่งเด็กไปโรงเรียนตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคาดหวังให้โรงเรียนมีหน้าที่ในการอบรมสั่งเสริมบุตรหลานของตน เมื่อสภาพสังคมมีขนาดใหญ่จึงส่งผลให้ความพร้อมในครอบครัวลดน้อย ดังนั้น เมื่อครอบครัวขาดความพร้อมและไร้ซึ่งการให้การสนับสนุนจึงถือได้ว่าเรื่องนี้เป็นจุดอ่อนและเป็นปัญหาที่ใหญ่มาก และยิ่งเห็นเด่นชัดมากในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

2. การสร้างการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active Learning)

การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ เน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ กระบวนการคิด การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ ส่งผลให้สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Michael, 2006) ในสถานการณ์โควิด-19 ครูผู้สอนต้องมีความเข้าใจว่าเด็กในชั้นประถมศึกษาจะเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เนื่องจากเด็กมีวุฒิภาวะที่น้อยและมีภาวะ "ขาดการกำกับตนเองในการเรียนรู้" (Spitzer et al, 2021) ดังนั้น ผู้สอนต้องมีความเข้าใจในเรื่องของการสร้างการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น คือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และมีปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การวิเคราะห์ การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนความ

คิดเห็น ควรเน้นให้เด็กมีความเป็นนักคิดสร้างสรรค์ และเน้นความรู้ที่เกี่ยวกับการดำรงชีพ เป็นกิจกรรมที่เน้นให้เด็กเป็นนักคิด นักแก้ปัญหา และกล้าสอบถาม

3. การสร้างความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ของนักเรียนและผู้ปกครอง (Active Citizenship)

ในปัจจุบันแนวคิดพลเมืองตื่นรู้ เป็นที่ต้องการมากในสังคมทุกสังคม โดยแนวคิดพลเมืองตื่นรู้หมายถึง การกระทำตนให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิ และความแตกต่างของผู้อื่น เคารพกฎกติกา และมีส่วนร่วมในทางกิจกรรมหรือนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิของประชาชน โดยประชาชนควรต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งการพัฒนาความเป็นพลเมืองให้ได้ผล ไม่เพียงแต่เป็นการเรียนในโรงเรียนแต่อย่างเดียวนั้น หากแต่สามารถเกิดจากการถ่ายทอดทางสังคม ภายใต้อาณัติของความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องในทุกฝ่าย ได้แก่ โรงเรียน ครอบครัว และ ชุมชน เป็นต้น (ญาศินี เกิดผลเสริฐ, 2558)

4. การร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการสอนและการเรียนรู้ (Co-Creation of Teaching and Learning)

การมีส่วนร่วมถือเป็นหัวใจหลักสำคัญของการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ออกจากการเรียนรู้แบบไม่ได้ลงมือปฏิบัติจริง มาเป็นการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ในอนาคต จำเป็นต้องเริ่มพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนตั้งแต่บัดนี้ โดยเฉพาะทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งเป็นทักษะเชิงประยุกต์ที่ต้องใช้การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ แยกแยะ แลกเปลี่ยน อย่างมีวิจารณญาณ เพื่อรังสรรค์แนวความคิดใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ และยังสามารถแปลงแนวความคิดนั้นให้เกิดเป็นรูปธรรมให้ได้ ซึ่งเรียกว่า "นวัตกรรม" (Bovill, 2020)

การร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการสอนและการเรียนรู้ จึงเป็นนวัตกรรม และถือเป็นการจัดการการเรียนรู้เชิงรุกวิธีการหนึ่ง โดยครูผู้สอนร่วมกับพ่อแม่ ผู้ปกครองจะต้องร่วมกันแสวงหาวิธีการจัดการการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ รวมถึงการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ รองเลขาธิการฯ (2563) ได้เสนอว่า การร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการสอนและการเรียนรู้ ระหว่างครูและผู้ปกครองของนักเรียน สามารถทำได้ 5 ขั้นตอน คือ 1) กระตุ้นความสนใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) รวบรวมข้อมูล สังเคราะห์ และร่วมกันแสวงหาแนวคิด 3) แสวงหาความร่วมมือ 4) ร่วมกันพัฒนา และ 5) ร่วมกันขยายผลและแบ่งปัน

อาชีพครูสอนหนังสือที่มีเกียรติ หน้าที่ที่สำคัญของครู คือ สอนกับวิจัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้นกระบวนการวิจัยจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญของครู ในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กล่าวถึง การ วิจัยการเรียนการสอนไว้ในมาตรา 24 และ 30 ดังนี้ มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจาก สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภท ต่าง ๆ มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา จากการศึกษาพบว่า มีเจตนาที่จะให้ครูเป็นครูนักวิจัย นั่นคือ มีทักษะในการทำวิจัยที่มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน หมายถึง การสืบสอบเชิงธรรมชาติ จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอน การเรียนรู้ หรือ พฤติกรรมผู้เรียนโดยที่ครูเป็นผู้วิจัยในสิ่งที่ครูปฏิบัติอยู่ มีผู้เรียน ผู้บริหารหรือ ครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวิจัยด้วย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นการสืบสอบเชิงธรรมชาติที่ต้องใช้ความคิดวิเคราะห์ที่ละเอียดถี่ถ้วนขึ้นอยู่กับการพิจารณาของวิชา การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน มีจุดเน้นที่หลากหลายเชื่อมโยงกัน และเป็นรูปธรรมเพื่อพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

ลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน มีจุดเด่นที่แตกต่างจากการวิจัยอื่น ๆ ดังนี้

1. ครูเป็นผู้วิจัยเอง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่วิชาชีพครู
2. ผลการวิจัยสามารถแก้ปัญหาผู้เรียนได้ทันเวลา และตรงจุด
3. การวิจัยช่วยเชื่อมโยงช่องว่างระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ
4. การเพิ่มศักยภาพการคิดสะท้อนของครูต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน
5. การเพิ่มพลังความเป็นครูในวงการการศึกษา
6. การเปิดโอกาสให้ครูกำหนดแนวทางวิชาการ
7. การพัฒนาและทดสอบการแก้ปัญหาในชั้นเรียน
8. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความเห็นเรื่องการเรียนรู้ การสอน และทางแก้ปัญหา
9. การนำเสนอข้อค้นพบและการรับฟังข้อแนะนำจากกลุ่มครู
10. การวิจัยและพัฒนาเป็นวงจร เพื่อใช้ข้อค้นพบสมบูรณ์ขึ้น

การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ดำเนินการโดยครูเพื่อแก้ปัญหาในกระบวนการปฏิบัติ (การสอน) ซึ่งต้องทำอย่างรวดเร็วเพื่อนำผลไปใช้ทันที มีการดำเนินการเป็นขั้นตอนต่อเนื่องกัน คือ วางแผน (Plan) นำแผนไปปฏิบัติ (Act) สังเกต (Observe) และสะท้อนกลับเพื่อปรับปรุง (Reflect) และทำซ้ำขั้นตอนแรก จนกว่าการแก้ปัญหาจะบรรลุผลสำเร็จ มีข้อสังเกตการวิจัยในกลุ่มนี้พบว่า สอดคล้องกับกระบวนการปฏิบัติงานของครูมากที่สุด (สุธาสนี บุญญาพิทักษ์, 2554)

แนวทางการนำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน มาใช้เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนจากการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วง สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

1. แนวทางการออกแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อช่วยส่งเสริมกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมในครอบครัว (Family Socialization)

การให้พ่อแม่ผู้ปกครองที่อยู่ที่บ้าน ช่วยเรื่องการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน อำนวยความสะดวกให้แก่เด็กทางด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีการศึกษาทางไกลที่บ้าน อย่างเช่น การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) การเรียนการสอน

ตัวอย่าง การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19
2. ความร่วมมือบ้านและโรงเรียน : ผู้ปกครองกับการส่งเสริมพัฒนาการของลูก ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

3. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

2. แนวทางการออกแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อช่วยส่งเสริมการสร้างการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active Learning)

การสร้างการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งในรูปแบบ Onsite และ Online ที่เน้นทักษะการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร โดยครูผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองโดยใช้ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ และการทบทวนด้วยตัวผู้เรียนเอง (Michael, 2006)

ตัวอย่าง การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

1. ผลของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ ของนักเรียน
2. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียน
3. การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค STAD

3. แนวทางการออกแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อช่วยส่งเสริมการสร้างความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ของนักเรียนและผู้ปกครอง (Active Citizenship)

บทบาทของครูในการสร้างความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ของนักเรียนนั้น ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในตัวเด็ก และปรับสื่อการสอนทั้ง On hand, On site และ On demand ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสได้รับรู้และรับทราบถึงบทบาทหน้าที่ของตนที่นอกเหนือจากที่เรียนแล้ว เริ่มตั้งแต่หน้าที่ที่ต้องช่วยเหลือครอบครัว เช่น รับผิดชอบสิ่งเล็กๆ น้อยๆ ในขณะที่ยังเรียนหนังสืออยู่ที่บ้าน รวมถึงจัดกิจกรรมที่จะให้เด็กมีสุขภาพที่ดี และรับผิดชอบต่อสังคมในช่วงระหว่างที่ตนมีบทบาทของเชื้อไวรัสโควิด-19

ตัวอย่าง การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

1. ความรู้ ทักษะชีวิต และพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ของนักเรียน
2. พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองก่อนและหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด(COVID-19) ของนักเรียน
3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ของนักเรียน

4. แนวทางการออกแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อช่วยส่งเสริมการร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมการสอนและการเรียนรู้ (Co-creation of Teaching and learning)

ครูผู้สอนหรือครูประจำชั้นต้องปรับบทบาทจากการเป็นครู ให้เป็นเสมือนผู้บริหาร หรือ CEO หรือนักประสานสิบทิศ ในการบริหารจัดการกระบวนการและทรัพยากรทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการขอความช่วยเหลือ การระดมทุน แม้แต่การรับบริจาคของเล่น ให้แก่เด็กในครอบครัวที่ไม่มีความพร้อมเพื่อใช้ในการเรียนออนไลน์ นอกจากนี้ ยังต้องมีทักษะในการออกแบบกิจกรรม (instructional design) โดยให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองถึงกิจกรรมในขณะที่เด็กต้องเรียนออนไลน์ที่บ้าน ว่าจะต้องมีกิจกรรมใดบ้างที่จะทดแทนหรือชดเชยส่วนที่ขาดหายไป

ตัวอย่าง การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

1. รายงานการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนการสอน กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยใช้รูปแบบการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5E+
2. รายงานการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนด้วยห้องเรียนออนไลน์ โดยใช้ Google Classroom และ สื่อเทคโนโลยี
3. การพัฒนาการเรียนการสอนบนบทเรียนออนไลน์ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบ กรณีศึกษา เพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน

บทสรุป

แม้ว่าโควิด-19 จะยังอยู่กับเราต่อไปหรือไม่ ผู้เขียนเสนอให้ครูได้นำแนวทางการนำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนมาใช้เพื่อ พัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น อีกทั้งควรมีการจัดทำตัวชี้วัดที่ชัดเจนเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพัฒนาการของนักเรียนในแต่ละด้าน ในแต่ละปี โดยต้องได้รับการยอมรับจากกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครอง และเมื่อทำกิจกรรมการเรียนการสอนเสร็จแล้ว พ่อแม่ผู้ปกครองก็ควรมีโอกาสให้ข้อมูลป้อนกลับในการดำเนินกิจกรรมแก่ครู หรือให้ข้อเสนอแนะกิจกรรมต่าง ๆ แก่ครูประจำชั้น เพื่อปรับปรุงพัฒนา รูปแบบกิจกรรมในรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากแต่ละครอบครัวกับสถานศึกษา ตามแนวทาง Co-creation of Teaching, Learning, and Evaluating ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ของนักเรียนหายไป รวมถึงลดปัญหาจากการเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนไทยร่วมกับกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของเด็กนักเรียน ครูเองร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดทั้งเป็นผู้นำในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้าง และสนับสนุนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และศึกษานิเทศก์ต้องมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพตลอดทั้งเป็นผู้นำในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการจัดการศึกษา เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในวงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 หรือสถานการณ์อื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- งานโรคติดต่ออุบัติใหม่ กลุ่มพัฒนาวิชาการโรคติดต่อ. (2564). สถานการณ์โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาตรการสาธารณสุข และปัญหาอุปสรรคการป้องกันควบคุมโรคในผู้เดินทาง. <https://doh.go.th/uploads/files/2017420210820025238.pdf>
- ญาสินี เกษมผลเสถียร. (2563). การพัฒนาทุนมนุษย์สู่ความเป็นพลเมืองที่ตื่นตัว. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 5(2), 166-175.
- ภูมิพัฒน์ ศรีธรรมพัฒน์. (2565). กลยุทธ์เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนไทย จากการเรียนการสอนออนไลน์ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล, 9(1), 71-86.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2563). การเรียนรู้ร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรม Co-creation Learning. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). รายงานผลการศึกษาระยะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19. สภาพการณ์บทเรียน และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้. <http://www.onec.go.th/th.php/book/BookView/1932>

สุธาสินี บุญญาพิทักษ์, (2554). เอกสารประกอบการอบรม เรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

Betebenner, D., & Van Iwaarden, A. (2020). Issues and considerations that the COVID-19 pandemic presents for measuring student growth [Blog post]. <https://www.nciea.org/blog/sgp/issues-and>

Bovill, C. (2020). Co-creation in learning and teaching: The case for a whole-class approach in higher education. *Higher Education*, 79(6), 1023–1037.

Bugental, D. B., & Goodnow, J. J. (1998). *Socialization processes*. In Handbook of child psychology: Social, emotional, and personality development, Vol. 3, 5th ed (pp. 389–462). John Wiley & Sons, Inc.

Giannopoulou, I., Efstathiou, V., Triantafyllou, G., Korkoliakou, P., & Douzenis, A. (2021). Adding stress to the stressed: Senior high school students' mental health amidst the COVID-19 nationwide lockdown in Greece. *Psychiatry Research*, 295, 113560. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113560>

Hou, T., Mao, X., Dong, W., Cai, W., & Deng, G. (2020). Prevalence of risk factors associated with mental health problems and suicidality among senior high school students in rural China during the COVID-19 outbreak. *Asian Journal of Psychiatry*, 53, 102305. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2020.102305>

Michael, J. (2006). Where's the evidence that active learning works. *Advances in Physiology Education*, 30(4), 159–167.

Middleton, K. V. (2020). The longer-term impact of covid-19 on K–12 student learning and assessment. *Educational Measurement: Issues and Practice*, 39(3), 41–44.

Plakhotnik, M. S., Volkova, N. V., Jiang, C., Yafaoui, A., Rheiffer, G., McKay, K., Newman, S., & Reißig-Thust, S. (2021). The perceived impact of COVID-19 on student well-being and the mediating role of the university support: Evidence from France, Germany, Russia, and the UK. *Frontiers in Psychology*, 12, 642689. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.642689>

Radu, M.-C., Schnakovsky, C., Merghelegiu, E., Ciubotariu, V.-A., & Cristea, I. (2020). The impact of the covid-19 pandemic on the quality of educational process: A student survey. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(21), 7770. <https://doi.org/10.3390/ijerph17217770>

Rao, M. E., & Rao, P. M. (2021). The mental health of high school students during the COVID-19 pandemic. *Frontiers in Education*, 6, 719539. <https://doi.org/10.3389/feduc.2021.719539>

Spitzer, M. W. H., & Musslick, S. (2021). Academic performance of K-12 students in an online-learning environment for mathematics increased during the shutdown of schools in wake of the COVID-19 pandemic. *PLOS ONE*, 16(8), e0255629. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0255629>